

III Kongres Czystego Powietrza

Smog jest jednym z największych wyzwań współczesnego świata. Aby sobie z nim poradzić potrzebne są działania interdyscyplinarne i szeroka współpraca różnych środowisk. Widząc potrzebę stworzenia przestrzeni w której taka współpraca mogłaby się nawiązać, Samorząd Województwa Mazowieckiego we współpracy z Zespołem Doradców Gospodarczych TOR sp. z o.o., zorganizował **III Kongres Czystego Powietrza**, który odbył w dniu **26 lutego 2020 r.** w Centrum Nauki Kopernik w Warszawie. Współorganizatorami wydarzenia były Mazowiecka Agencja Energetyczna sp. z o.o oraz Miasto Stołeczne Warszawa.

Kongres poprzedziła konferencja prasowa podczas której przedstawiciele Samorządu Województwa Mazowieckiego i Miasta Stołecznego Warszawy podpisali deklarację współpracy dotyczącą poprawy jakości powietrza.

W wydarzeniu wzięło udział ponad 500 uczestników, w tym przedstawiciele rządu, samorządów (m.in. 140 mazowieckich gmin i 21 powiatów) i organizacji pozarządowych oraz lekarze, naukowcy, przedsiębiorcy i media.

Wśród tematów poruszanych podczas **III Kongresu Czystego Powietrza** znalazły się m.in.: nowy program ochrony powietrza, inwentaryzacja źródeł ciepła, wpływ sektora transportowego na zanieczyszczenie powietrza, efektywna współpraca międzygminna oraz możliwości finansowania działań, w tym wymiany urządzeń grzewczych i termomodernizacji.

Województwo Mazowieckie i Miasto Stołeczne Warszawa podejmują współpracę w walce ze smogiem

Samorząd Mazowsza, w ramach prac nad nowym programem ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu, zlecił przygotowanie analiz^[i], na podstawie których możliwe byłoby zaostrenie przepisów uchwały antysmogowej. Ich celem było sprawdzenie ewentualnych efektów wprowadzenia zakazu spalania paliw stałych w Warszawie dla poprawy jakości powietrza w stolicy. Ogrzewanie paliwami stałymi miałyby wówczas być zastąpione w 50 proc. ogrzewaniem z sieci centralnego ogrzewania, a w 50 proc. gazowym. Wynik jest jednoznaczny – spadek wszystkich analizowanych zanieczyszczeń. I co istotne, liczba osób narażonych na skażenie pyłem PM_{2,5} i jego konsekwencje, spadłaby z **1,6 mln do 13 tys. osób!**

W podpisanej na Kongresie Czystego Powietrza deklaracji samorzady wojewódzki i stołeczny zapowiadają, obok ścisłej współpracy nad zaostreniem przepisów uchwały antysmogowej, rzetelną wymianę informacji, dającą możliwość właściwego diagnozowania problemów i doboru adekwatnych środków, prowadzenie działań podnoszących

efektywność egzekwowania zapisów uchwały antysmogowej oraz prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnych zwiększających świadomość społeczną w zakresie zagrożeń wynikających z zanieczyszczeń powietrza oraz podejmowanie działań rozszerzających współpracę o kolejnych partnerów, tak aby działania realizowane były w coraz szerszym zakresie i przynosiły coraz lepsze efekty.

Nowy program ochrony powietrza

Prace nad nowym programem ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wchodzi w decydującą fazę. Na początku marca projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko zostanie poddany szerokim konsultacjom społecznym, a także opiniowaniu m.in. przez Ministerstwo Klimatu, samorządowców czy Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska i Mazowieckiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Samorząd Mazowsza musi dopracować i wprowadzić nowy program **do 15 czerwca 2020 r.**

Ten termin wynika m.in. z wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z lutego 2018 r., w którym orzeczono, że Polska, złamała prawo Unii Europejskiej, dopuszczając do nadmiernych wieloletnich przekroczeń stężeń pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi. Tylko terminowe określenie nowych programów ochrony powietrza może stanowić podstawę do wstrzymania wyroku i zapobiec wielomilionowym karom.

Tymczasem z analiz przeprowadzonych w dokumentacji będącej podstawą do określenia nowego programu wynika, że główną przyczyną występowania ponadnormatywnych stężeń pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 i benzo(a)pirenu na Mazowszu jest **emisja powierzchniowa związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków**. W przypadku pyłu zawieszonego PM2,5 duży wpływ ma również **emisja napływowa**. Z kolei przekroczenia dwutlenku azotu w aglomeracji warszawskiej są powodowane głównie przez **emisję liniową związaną z ruchem pojazdów**. Nowy program ochrony powietrza określa dwa główne **działania naprawcze** mające pomóc zmniejszać emisję powierzchniową - **ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody** w lokalach mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej oraz **zwiększenie powierzchni zieleni** w gminach miejskich województwa mazowieckiego.

Konieczna inwentaryzacja źródeł niskiej emisji

W ramach nowego programu ochrony powietrza, wszystkie gminy z terenu województwa mazowieckiego będą zobowiązane do przeprowadzenia szczegółowej inwentaryzacji źródeł emisji powierzchniowej - od niej będzie zależała rzetelność sporządzenia przez samorządy gminne szczegółowych harmonogramów rzeczowo-finansowych realizacji poszczególnych rodzajów zadań w ramach działania naprawczego pn. Ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej.

Gminy w ramach prowadzenia inwentaryzacji będą zobowiązane do zebrania aktualnych

danych obejmujących m.in.: powierzchnię i kubaturę budynków, rok budowy, zainstalowane źródła ciepła dla potrzeb ogrzewania obiektów i przygotowania ciepłej wody użytkowej, zużycie paliw stałych na potrzeby grzewcze, wykonaną i planowaną termomodernizację, zainstalowane i planowane odnawialne źródła energii.

Pozyskane informacje pomogą oszacować wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz ocenić potrzeby finansowe związane z wymianą źródeł ciepła, termomodernizacją budynków i montażem odnawialnych źródeł energii.

Transport też winny

Zła jakość powietrza na Mazowszu jest spowodowana przede wszystkim niską emisją z gospodarstw domowych – używaniem starych pieców i nieumiejętnym paleniem w nich, a także spalaniem złej jakości opału. Jednak nie jest to jedyna przyczyna smogu. Warszawa dodatkowo boryka się z problemem tzw. niskiej emisji komunikacyjnej, spowodowanej dużą liczbą pojazdów i ich złym stanem technicznym.

Dlatego, w nowym programie ochrony powietrza dla aglomeracji warszawskiej, ze względu na przekroczenia dopuszczalnego poziomu dwutlenku azotu, zaplanowano dodatkowe działania takie jak np. nasadzenia zieleni wzdłuż największych ciągów komunikacyjnych w Warszawie, poprawę jakości taboru komunikacji miejskiej czy rozwój komunikacji szynowej.

Niezbędna edukacja

Ocena programów wspierających wymianę kotłów węglowych i termomodernizację domów jednorodzinnych przeprowadzona przez Instytut Ekonomii Środowiska w 2019 r. wykazała, że **55%** mieszkańców naszego województwa będących użytkownikami kotłów na paliwa stałe nie zamierza wymienić pieca. Niepokoi to w kontekście obowiązującej w województwie uchwały antysmogowej, której dalszego zaostrzenia domaga się część mieszkańców, przedstawiciele alarmów smogowych, a także część gmin. Dlatego, konieczne jest przekazywanie mieszkańcom regionu wiedzy i informacji, w tematyce zanieczyszczenia powietrza i jego przyczyn. Mieszkańcy powinni mieć również dostęp do informacji, gdzie mogą szukać wsparcia finansowego na wymianę źródła ogrzewania, termomodernizację budynku czy instalację OZE.

Będą środki finansowe na ochronę powietrza

Samorząd Mazowsza po raz drugi uruchamia swój autorski program wsparcia ochrony powietrza. W tym roku radni województwa mazowieckiego na Mazowiecki Instrument Wsparcia Ochrony Powietrza przeznaczyli 10 mln zł. Tegoroczny nabór rusza 2 marca i potrwa do 31 marca br. Program zakłada wsparcie, co jest nowością w stosunku do ubiegłorocznego naboru, dotacjami do 100 proc. kosztów kwalifikowanych zadań związanych z inwentaryzacją źródeł ciepła (jednak nie więcej niż 200 tys. zł). Gminy będą mogły również ubiegać się o refundację do 50 proc. kosztów kwalifikowanych w przypadku pozostałych zadań służących poprawie jakości powietrza (nie więcej niż 200 tys. zł).

Ponadto, 28 lutego br. ruszył kolejny konkurs o fundusze europejskie na poprawę efektywności energetycznej budynków publicznych. W puli jest aż 17 mln zł, a wsparcie dla jednego projektu może wynieść maksymalnie nawet 4 mln zł. Stawką jest szansa na

zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza, ale również niższe koszty energii. Beneficjenci zawalczą o wsparcie na m.in. roboty i materiały budowlane, dostawy, prace termomodernizacyjne, a także montażowe czy instalacyjne. Pomoc finansowa z UE obejmie również koszty usunięcia zbędnych barier architektonicznych. O unijne dofinansowanie ubiegać się mogą m.in.: samorządy, ich związki i stowarzyszenia, samorządowe jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną, podmioty medyczne posiadające kontrakt z NFZ, instytucje kultury, szkoły wyższe, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y, kościoły i związki wyznaniowe, a także organizacje pozarządowe. Konkurs potrwa do 6 maja 2020 r.

Fot. Zespół Doradców Gospodarczych TOR sp. z o.o.

[i] Badanie zostało przeprowadzone na zlecenie samorządu województwa mazowieckiego przez Biuro Studiów i Pomiarów Proekologicznych EKOMETRIA Sp. z o.o. w Gdańsku